

27.9.2024
Sisäministeriö
Tommi Luhtaniemi
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.sm@gov.fi

LAUSUNTO

VIITE: VN/18671/2022

ASIA: PELASTUSTOIMEN TOIMINTAVALMIUDEN SUUNNITTELUOHJEEN UUDISTAMINEN

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry kiittää mahdollisuudesta lausua pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen uudistamisesta ja toteaa seuraavaa:

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen uudistamisen asiakirjojen ja mukana olevan muun kirjallisen materiaalin mukaisesti toteutettuna pelastustoimen pelastustoimien suorituskyky heikkenee esitetyillä toimilla. Suunnitteluohjeen luonnoksessa on laitettu suuri merkitys ns. kärkiyksiköille. Näissä yksiköissä vahvuus olisi 1+1. Tässä mallissa toinen ensivasteen hälytystehtävää hoitavista pelastajista toimisi pelastustehtävässä johtajana. JHL:n jäsenenä olevien pelastajien näkemyksen mukaan olisi parempi puhua vahvuudesta 0+2. Käytännössä pelastajat joutuisivat toimimaan pelastustoimen johtamistehtävissä, ilman koulutusta. Pelastustehtävässä tämä tarkoittaisi uhrien, omaisten ja viranomaistehtävien yhteen sovittamista tilanteessa, jossa pelastajalla on konkreettinen pelastustehtävä. Ilman riittävää koulutusta on vaikea nähdä, että tehtävässä voisi pärjätä.

1+ 1 mallissa on myös uusia, pelastajia kuormittavia tekijöitä. Pelastuspaikalle saavuttaessa esitetyssä toimintaohjeessa on kärkiyksikön tehtäväksi annettu pääasiassa tiedustelu ja

lisäävun hälyttäminen tarvittaessa. Pelastajan osalta tilanne, jossa on vaikeasti loukkaantuneita ajoneuvoissa tai ihminen vedenvarassa, ilman, että on mahdollisuutta ryhtyä pelastustehtävään, on psykosomaattisesti erittäin kuormittava. Tämä aiheuttaa merkittävää stressiä ja henkistä työkuormitusta. Mihin tämän sitten johtaa. Jo nyt osassa hyvinvointialueita pelastajat pyrkivät niille pelastusasemille, joissa on kyky suorittaa annetut pelastustehtävät täysimääräisesti. Tämä aiheuttaa jo vähän miehitetyillä pelastusasemilla pahenevan henkilöstöpulan. Myös nuoret pelastajat ovat luopuneet pelastajan urasta, jo kolmekymppisinä tai alle, jouduttuaan tehtävään, josta on tullut henkisesti hyvin kuormittava. Nämä tilanteet ovat niitä, joissa itsellä olisi kyky pelastaa, mutta ohjeet ja henkilöstön riittämättömyys aiheuttaa sen, ettei pelastustehtävää voi suorittaa. Tämä johtaa itesyytöksiin, ja pahimmassa tapauksessa alalta pois ohjautumiseen joko työkykyiseinä tai ilman työkykyä. Suomessa on myös merkittäviä eroja vuoden aikojen osalta pelastustehtävien hoidossa. On eri asia katsoa auton vieressä loukkaantuneen ajoneuvon puristuksiin joutuneen uhrin vaikerrusta ja avun anelua – 20 asteen pakkasessa kuin kesällä. Sitä keliolosuhteet ei kuitenkaan helpota, ettei ammatipelastajalla ole helppoa tilanteessa olla ryhtymättä konkreettisiin pelastustehtäviin. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen uudistaminen mallissa kuvatussa tilanteessa jäisi tiedustelu, lisäävun hälyttäminen ja liikenteen ohjaus pelastajan ja kärkiyksikön tehtäväksi. Apu tulisi paikalle pahimmillaan ja parhaimmillaan 15 minuutin kuluttua paikalle saapumisesta.

JHL toteaa myös, että pelastustoimen suunnittelussa tulisi aina olla ensisijaisena tavoitteena kansalaisten hengen ja omaisuuden turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Luonnoksen perustelumuiotiossa on tuotu esiin katsausta toimintavalmiusohjeiden periaatteisiin ja myös ulkomaisiin malleihin, jotka toimivat suunnitteluohjeen lähtökohtina. Nykyisin pelastustoiminnan palvelutaso päätetään hyvinvointialueen laatimassa palvelutasopäätöksessä. Toimintavalmiusohje on jatkossakin keskeinen kriteeri pelastustoimen toimintavalmiusaikojen valvonnassa. Tavoitteena tulee olla valtakunnallisesti yhtenäinen, minimitasolla sitova suunnittelu-malli.

Ohjeluonnoksen valmistelun yhteydessä on hyödynnetty pelastustoimen Pronto-resurssi- ja onnettomuustietokannan sekä rakennus- ja väestötietokantoja. Ohjeluonnoksen kirjauksien

sivu 3

JHL:n asianro
x/xxxx

perusteluja ja taustoitusta kuvataan erillisessä perustelumuistiossa. Olisi hyvä, että pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen uudistamisen yhteydessä arvioitaisiin myös sen vaikutusta pelastushenkilöstöön.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Håkan Ekström
JHL:n puheenjohtaja

Mari Keturi
JHL:n toimialajohtaja

Lisätietoja: Hannu Moilanen, lainopillinen erityisasiantuntija, hannu.moilanen@jhl.fi,
0403101255

